

Félags- og tryggingarmálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P /38/2654
komudagur 2.6.2010

Reykjavík 2. júní 2010

Umsögn um frumvarp til barnaverndarlaga 557. mál.

Landssamtökin Þroskahjálpi þakka fyrir að fá til umsagnar frumvarp til barnaverndarlaga.

Samtökin fagna því að í 2. grein frumvarpsins er gert ráð fyrir nýjum málslið sem varðar sérhæfð úrræði fyrir börn með fjölbættan vanda. Að mati samtakanna gengur þetta ákvæði þó of stutt til að tryggjast verði að fötluð börn njóti allrar þeirrar verndar og þjónustu sem nauðsynlegt er m.t.t. barnaverndarsjónarmiða.

Samtökin hafa haft áhyggjur af því að hve litlu leyti barnaverndarlög og barnaverndaryfirvöld hafa litið til hagsmuna fatlaðra barna og þeirra úrræða sem þeim bjóðast sem oft eru sérhæfðar stofnanir eins og skammtímavistanir, sumardvalir og heimili fyrir börn. Fötluð börn eiga oft á tíðum erfitt með að tjá sig, eru í umsjá margra aðila og njóta umtalsverðrar þjónustu utan eigin heimilis. Barnaverndaryfirvöld hafa ekki haft neina aðkomu að eftirliti með þessum úrræðum og hafa ekki komið að vistun fatlaðra barna utan eigin heimilis. **Sömu hagsmunir barns liggja til grundvallar af hvaða ástæðum sem vistun kemur til og því er óeðlilegt að mati samtakanna að barnaverndaryfirvöld hafi ekki aðkomu að vistun fatlaðra barna.** Það að vistun barna fari fram án aðkomu barnaverndaryfirvalda gengur gegn þeirri áherslu starfshópsins sem vann að endurskoðun barnaverndarlaga að tryggja jafnan rétt allra barna á landinu til að njóta öruggrar umönnunar og meðferðar eftir því sem best hentar þörfum þeirra þegar vista þarf þau á heimili eða stofnun. Að mati samtakanna gengur slík framkvæmd einnig gegn 2. grein Sáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins þar sem kveðið er á um að öll börn eigi sama rétt og að engin mismunum megi eiga sér stað. Ástæða er til að minna á að fötluð börn eru í meiri hættu en önnur á að verða fyrir ofbeldi og því enn brýnna að barnaverndaryfirvöld sinni forvörnum og eftirliti gagnvart þeim. Öll ákvæði Sáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins eiga einnig við um fötluð börn og brýnt að lagasmíð og framkvæmd laga taki mið af því. Fötluð börn njóti þannig allra almennra réttinda og verndar stofnana samfélagsins þó sérhæfð viðbótarþjónusta sé þeim síðan tryggð í lögum um málefni fatlaðra ef þörf er á.

Undir þessi sjónarmið tekur nefnd sem starfað hefur á vegum félags- og tryggingamála-ráðuneytisins og hefur skoðað lög og reglugerðir á Íslandi til að skoða hvaða breytingar gera þarf á íslensku lagaumhverfi svo unnt verði að fullgilda samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks. Íslendingar skrifuðu undir samninginn árið 2007 og hafa með því skuldbundið sig til að hlíta ákvæðum samningsins. Óheimilt er að samþykkja lög sem ganga gegn ákvæðum hans. Stefnt er að því að samningurinn verði fullgiltur hér á landi innan árs og jafnvel lögfestur.

Meðal þeirra breytinga sem gera þarf skv. tillögum nefndarinnar er að endurskoða barnaverndarlög þannig að það komi sérstaklega fram að þau nái líka til fatlaðra barna, að réttur fatlaðra barna til að þekkja foreldra sína og njóta umönnunar þeirra verði tryggður og að

tryggt sé að geta fatlaðra foreldra sé metin með hliðsjón af þeim félagslega stuðningi sem þeim eiga rétt á.

Þá kemur fram í nefndarálitinu að ákvæði vantar í barnaverndarlög um ákvarðanatöku, leyfisveitingar og eftirlit o.fl. þegar um er að ræða vistun fatlaðra barna á stofnunum sem ekki heyra undir barnaverndarlögin. Tillögur nefndarinnar má finna á vef félags- og tryggingamálaráðuneytisins.

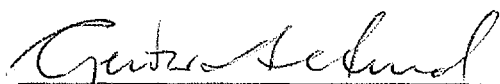
Í samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks er lögð áhersla á mikilvægi þess að sé kjarnafjölskylda ófær um að annast fatlað barn þá sé barni útveguð fósturfjölskylda. Í samningnum er ekki gert ráð fyrir að börn vistist á heimilum fyrir börn eða stofnunum enda slík uppeldisskilyrði ekki talin heppileg börnum almennt.

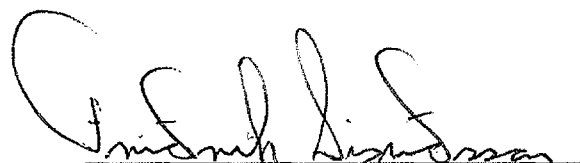
Af ofantöldu má sjá að nauðsynlegt er að í ný barnaverndarlög verði sett ákvæði um að lögin taki einnig til fatlaðra barna og að ef hugað er að vistun fatlaðs barns fari slík vistun fram á vegum barnaverndaryfirvalda eins og reglan er varðandi ófötluð börn. Slík ákvæði er ekki að finna í því frumvarpi sem hér er til umsagnar. Bregðast þarf við því.

Sértæk félagsþjónusta við fatlað fólk, þ.m.t. börn, flyst frá ríki til sveitarfélaga frá og með 1.jan. 2011. Frá þeim tíma leggjast svæðisskrifstofur um málefni fatlaðra niður en þær hafa starfrækt ýmis þjónustuúrræði fyrir börn s.s. skammtíavistanir og heimili fyrir börn. Þær stjórnsýslubreytingar gera það enn brýnna að ofanefndar breytingar verði gerðar á barnaverndarlögum.

Landssamtökin Þroskahjálp hafa alla tíð lagt áherslu á að fötluð börn njóti sömu réttinda og allrar almennrar þjónustu samfélagsins eins og önnur börn og að mikilvægt sé að stuðlað sé að því að þau búi við sem best uppeldisskilyrði. Slíkar áherslur samrýmast ákvæðum Sáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins og Samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks. Lög um málefni fatlaðra tryggja fötluðum börnum f.o.f. sértæk þjónustuúrræði vegna fötlunar en tryggja þeim ekki þá vernd sem barnaverndarlög eiga að tryggja íslenskum börnum. Nauðsynlegt er að við þá endurskoðun sem nú er gerð á barnaverndarlögum verði litið til þeirra alþjóðlegu mannréttindasamninga sem Ísland hefur undirritað. Brýnt er að tekið verði mið af þeim viðhorfum sem þar er lögð áhersla á að börn eru börn óháð atgervi og aðstæðum sínum og að mismunun sé óheimil.

Virðingarfyllt,
f.h. Landssamtakanna Þroskahjálpar

Gerður A. Arnadóttir, formaður

Friðrik Sigurðsson, framkvæmdastjóri